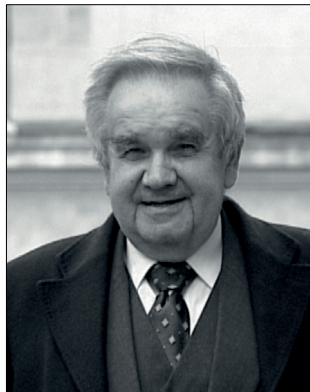

WOJCIECH KACZMAREK
WAĆLAW PYCZEK

Ś. P. PROFESOR MARIAN MACIEJEWSKI
(1937-2013)

Marian Maciejewski był polonistą, profesorem zwyczajnym nauk humanistycznych, od swoich studiów czyli od 1956 r. trwale związanym z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Społeczność akademicka żegnała go 1 października 2013 na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie jako wybitnego humani-

---

Prof. dr hab. WOJCIECH KACZMAREK – kierownik Katedry Dramatu i Teatru KUL; adres do korespondencji: Katedra Dramatu i Teatru KUL, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: wojkacz@kul.pl

Dr hab. WAĆLAW PYCZEK, prof. KUL – Katedra Literatury Oświecenia i Romantyzmu KUL; adres do korespondencji: Katedra Literatury Oświecenia i Romantyzmu KUL, Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: pywac@kul.pl

stę, wychowawcę wielu pokoleń polonistów, inspiratora i promotora wielu doktoratów i prac badawczych, członkowie wspólnot neokatechumenalnych – przede wszystkim jako katechistę wędrownego Drogi Neokatechumenalnej, wszyscy zgromadzeni – jako człowieka skromnego i życzliwego ludziom. Marian Maciejewski był w latach 1979-1996 oraz 2005-2007 kierownikiem Katedry Literatury Oświecenia i Romantyzmu w KUL. Należał do wybitnych teoretyków i historyków literatury polskiej, zwłaszcza okresu oświecenia i romantyzmu, jako autor przełomowych prac na temat romantycznej epiki (zwłaszcza gawędy i powieści poetyckiej) oraz liryki tego okresu. Był członkiem Lubelskiego Towarzystwa Naukowego, Towarzystwa Naukowego KUL, Instytutu Badań nad Twórczością Norwida i rady naukowej „Roczników Humanistycznych”. Wykładał również literaturę w seminariach duchownych we Włocławku, Lublinie, na Krakowskiej Skałce i w Kazimierzu Biskupim.

Urodził się 21 marca 1937 r. w Zberzynie w powiecie konińskim jako syn Romana i Jadwigi z d. Jareckiej. Szkołę podstawową ukończył w roku 1952. Choć wykazywał uzdolnienia w zakresie przedmiotów humanistycznych, to jednak z powodów politycznych nie dostał się do liceum ogólnokształcącego. Rozpoczął naukę w dwuletniej Zasadniczej Szkole Energetycznej w Strzelnie, otrzymując w 1954 r. dyplom montera elektryfikacji. Z takim przygotowaniem rozpoczął pracę w Lubelskim Zjednoczeniu Elektromontażowym w Świdniku jako wykwalifikowany robotnik. Równolegle uczył się w wieczorowym liceum dla pracujących. W 1956 r. uzyskał świadectwo maturalne.

W roku akademickim 1956/57 został przyjęty na pierwszy rok studiów polonistycznych w KUL. Od początku aktywnie pracował w Kole Polonistów Studentów KUL, redagując wydawane przez nie studenckie czasopismo „Polonista” (12 numerów). Ogłaszał tam swoje utwory poetyckie i pierwsze rozprawy naukowe. Jako młody badacz literatury polskiej dał się poznać, publikując *Uwagi o poezji lirycznej Karola Brzozowskiego* („Polonista” 1959, nr 9, s. 31-42). W studium tym, prezentującym życie i twórczość mało znanego romantyka, dyplomaty, podróżnika i działacza niepodległościowego, ujawnił już wówczas solidną erudycję i rzetelne przygotowanie do pracy badawczej. Maciejewski brał udział w konferencjach naukowych (m.in. w 1960 r. z referatem o poemacie Juliusza Słowackiego *W Szwajcarii*, ogłoszonym również w „Polonistcie” (1960, nr 10-11, s. 14-36). W czasie studiów uczęszczał na seminarium magisterskie Czesława Zgorzelskiego i właśnie z literaturą oświecenia i romantyzmu związał już na stałe swoje zainteresowania badawcze. W czerwcu 1961 odbył się jego egzamin magisterski na podstawie pracy napisanej pod kierunkiem Zgorzelskiego *Liryka opisowa w okresie romantyzmu*. Zarówno

z rozprawy, jak i z egzaminu otrzymał ocenę bardzo dobrą, co zostało zaświadczone w wydanym dn. 24 X 1961 r. dyplomie magisterskim. Dzięki staraniom Zgorzelskiego, przez dwa lata (w roku akad. 1961/1962 i 1962/1963), Maciejewski otrzymywał stypendium, które przewidywało pracę w bibliotece zakładowej (w wymiarze dziesięciu godzin tygodniowo), a także udział w seminariach prowadzonych przez jego promotora oraz prof. Irenę Sławińską i przygotowywanie pracy doktorskiej. Ponadto Zgorzelski, jako ówczesny prezes Lubelskiego Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza, zaangażował go jako sekretarza Towarzystwa. Funkcję tę Maciejewski pełnił do roku 1963.

Od maja 1963 r. został zatrudniony w KUL jako asystent przy Sekcji Filologii Polskiej. Maciejewski dołączył wówczas – obok Ireneusza Opackiego, Andrzeja Paluchowskiego i Danuty Paluchowskiej – do grona najbliższych współpracowników prof. Zgorzelskiego. Dał się bardzo szybko poznać jako nieprzeciętny literaturoznawca. W swoich badaniach naukowych od początku podejmował kluczowe zagadnienia liryki „wielkiego romantyzmu”, publikując w najważniejszym wówczas czasopiśmie polonistycznym – „Pamiętniku Literackim” (*Rozeznąć myśl wód... (Głosy do liryki lozańskiej)*, 1964, z. 3, s. 33-52; *„Natury poznanie” w lirykach Słowackiego. Dzieje napięć między podmiotem a przedmiotem*, 1966, z. 1, s. 83-107). Do tej serii artykułów należy także przekrojowe studium *Od erudycji do poznania. Z dziejów romantycznej liryki opisowej*, ogłoszone w „Rocznikach Humanistycznych” (1966, z. 1, s. 5-79). Dzięki tym publikacjom oraz aktywnemu udziałowi w sesjach naukowych organizowanych przez Instytut Badań Literackich w Warszawie mgr Marian Maciejewski stał się jednym z najlepiej rozpoznawalnych uczniów ze szkoły Zgorzelskiego i zyskał już wówczas autorytet poważnego badacza literatury romantycznej.

Ponieważ Wydział Humanistyczny KUL został w latach pięćdziesiątych pozbawiony przez władze państwowe możliwości promowania doktorów, Maciejewski otworzył swój przewód doktorski w Instytucie Badań Literackich PAN. 23 stycznia 1969 obronił tam kilkusetstronicową pracę doktorską *W kręgu narodzin polskiej powieści poetyckiej* (opublikowaną później pod tytułem *Narodziny powieści poetyckiej w Polsce*, Wrocław 1970), uzyskując stopień naukowy doktora nauk humanistycznych. Praca zyskała znakomite recenzje Marii Renaty Mayenowej i Marii Żmigrodzkiej. Do druku w prestiżowej serii wydawniczej IBL: *Z Dziejów Form Artystycznych w Literaturze Polskiej* rekomendowali ją profesorowie: Janusz Sławiński, Teresa Kostkiewiczowa i Jan Trzynadłowski. Teza dysertacji wpisywała się w koncepcję ge-

nologii literackiej Zgorzelskiego, wzbogaconą o nowe pojęcie świadomości gatunkowej i konwencji literackiej oraz koncepcję tradycji literackiej w płaszczyźnie synchronicznej i diachronicznej. Maciejewski nie uległ przy tym pewnym zarysowującym się już wówczas „modom” na badania strukturalistyczne. Korzystając z dokonań najwybitniejszych badaczy, wypracował własny program łączący ujęcia dawniejsze z nowymi. Opierając się na materiale literackim, jakim była powieść poetycka w epoce romantyzmu, starał się w aspekcie synchronicznym ujmować tradycję retoryczną, ale – dla wyostrenia opisu genologicznego – próbował też diachronicznie uchwycić jej strukturę, analizując formy najbardziej wyraziste, skodyfikowane w zakresie dokonań poetyckich i poddane normom wynikającym z ówczesnych założeń retorycznych. Praca doktorska Maciejewskiego była manifestacją tak pojętej metodologii: badania historycznoliterackie, oparte na rozległym materiale tekstowym epoki, uwzględniały zarówno sam proces historycznoliteracki, jak i kategorie genologiczne, służące do teoretycznoliterackiego rozwiązania problemu. Ta postawa metodologiczna będzie odtąd bardzo charakterystyczna dla prac badawczych Maciejewskiego.

Od początku roku akademickiego 1969/70 dr Maciejewski zatrudniony został w KUL na stanowisku adiunkta. W kolejnym roku akademickim otrzymał urlop naukowy, który poświęcił na przygotowywanie rozprawy habilitacyjnej. W 1973 r. wraz z pozostałymi pracownikami katedr włączył się – pod przewodnictwem Zgorzelskiego – w przygotowania ogólnopolskiego sympozjum Mickiewiczowskiego z okazji 175. rocznicy urodzin poety, które obradowało w KUL-u w dniach 10-12 grudnia 1973 r. Wygłosił na nim bardzo ważny referat *Mickiewiczowskie „czucia wieczności” (Czas i przestrzeń w liryce lozańskiej)*. Przedstawił wówczas swój punkt widzenia na problematykę czasu w liryce Mickiewicza, postulując, by do refleksji temporalnej włączyć badania nad semantyką przestrzeni. Rezygnacja z traktowania czasu jako szeroko rozumianego elementu konstrukcyjnego dzieła literackiego na rzecz badania jego semantyki i potraktowanie w analogiczny sposób refleksji o przestrzeni zaowocowała odkrywczymi wynikami dotyczącymi zabiegów metaforyzacyjnych zastosowanych przez Mickiewicza (przemiana czasu w przestrzeń i przestrzeni w czas).

Pod koniec roku 1974, gdy kończył pisanie swojej rozprawy habilitacyjnej, dokonał się ważny dla niego wybór drogi życiowej, zapoczątkowany wysłuchaniem w kościele oo. Jezuitów w Lublinie katechez Drogi Neokatechumenalnej. Ten posoborowy charyzmat, rozpoznany później przez Jana Pawła II jako „itinerarium formacji katolickiej ważnej dla społeczeństwa i czasów dzisiaj-

szych”, dał Maciejewskiemu możliwość realizacji jego głównego powołania życiowego i odkrycia podstawowej egzystencjalnej misji. Poznał Kościół jako miejsce proklamacji kerygmatu apostołskiego, oświetlającego każdy moment ludzkiego życia, oraz żywą wspólnotę, otwartą na ewangelizację i posługę Słowu Bożemu. Zgłosił wówczas do odpowiedzialnych za drogę neokatechumenalną w Polsce gotowość bycia katechistą wędrownym, by ewangelizować wszędzie tam, gdzie będzie tego potrzeba. Od tego momentu łączył swoją pracę uniwersytecką z głoszeniem katechez i prowadzeniem wspólnot założonych w Polsce (w Lublinie, Krakowie, Poznaniu, Pile, Radomiu), a także na Słowacji, Litwie, w Gruzji i na Ukrainie. Był również członkiem rad duszpasterskich Międzynarodowych Seminariów Misyjnych Redemptoris Mater w Warszawie i Kijowie.

Będąc katechistą, nie zaprzestał czynnego uczestnictwa w życiu naukowym. Brał udział w sympozjach i konferencjach organizowanych w Polsce i na Ukrainie. Prowadził także zajęcia dydaktyczne: konwersatorium poświęcone związkom ukraińsko-polskim w okresie romantyzmu i wykład na temat kerygmaticznej interpretacji literatury. Te dwa wektory jego aktywności będą od tam określały wszystkie podejmowane przez niego decyzje życiowe. 12 grudnia 1977 w IBL PAN w Warszawie odbyło się kolokwium habilitacyjne Maciejewskiego na podstawie pracy *Poetyka – Gatunek – Obraz. W kręgu liryki romantycznej*. Na tom złożyło się pięć rozpraw: 1. *Sławianie – synowie sławy. (Epos jako wartość)*, 2. *Gawęda jako słowo przedstawione. Z zagadnień teorii gatunku*, 3. *Mickiewiczowskie „czucia wieczności”. (Czas i przestrzeń w liryce lozańskiej)*, 4. *„Kształty poetyckie i razem realne” w liryce mistycznej Słowackiego. (O dziecięcych mediach romantyzmu)*, 5. *„Spojrzenie w górę” i „wokoło”. (Norwid – Malczewski)*. Spojrzenie Maciejewskiego na poezję romantyczną obejmowało dwa poziomy: analizę poetyki romantycznej i przemiany gatunkowe, a także poziom ideowy i znaczeniowy badanych tekstów, zwłaszcza zaś odwołania do chrześcijaństwa. Recenzentami rozprawy i dorobku naukowego habilitanta byli profesorowie: Czesław Zgorzelski, Maria Janion i Alina Witkowska. Zarówno rozprawa, jak i wypowiedzi udzielone podczas kolokwium habilitacyjnego zostały ocenione bardzo wysoko. Główny nurt prowadzonych przez Maciejewskiego badań, łączący zainteresowanie poetyką historyczną z refleksją genologiczną, został w pełni doceniony przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną d.s. Kadr Naukowych, która w dn. 27 lutego 1978 r. zatwierdziła uchwałę Rady Naukowej IBL PAN z 12 grudnia 1977 r. w sprawie nadania dr. Marianowi Maciejewskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk humanistycznych w zakresie historii literatury pol-

skiej. Książka ukazała się w 1978 r. w Wydawnictwie Ossolineum. 30 maja 1978 roku Zgorzelski wystąpił z wnioskiem do Rady Wydziału Nauk Humanistycznych KUL o powołanie Maciejewskiego na stanowisko docenta. Usamodzielnienie się Maciejewskiego było bardzo ważnym faktem w dziejach II Katedry Historii Literatury KUL, gdyż zapewniło trwałość i owocowanie podjętych przez Zgorzelskiego przedsięwzięć naukowych i wydawniczych, przede wszystkim w organizacji badań nad liryką wielkich romantyków – Mickiewicza i Słowackiego.

W 1979 r. podczas sympozjum *Sacrum w literaturze*, zorganizowanym w KUL przez Zakład Badań nad Literaturą Religijną wspólnie z Katedrą Teorii Literatury (16-18 maja) Maciejewski wygłosił referat *Jeszcze o liryce rzymsko-drezdeńskiej Mickiewicza. (Próba interpretacji kerygmaticznej)*. Zaprezentował w nim nową, kerygmaticzną metodę badań nad religijnymi odniesieniami liryki Mickiewicza, wychodzącą poza dotychczasowe ramy interpretacji historycznoliterackiej. Konfrontowanie tekstu literackiego z zasadniczymi elementami przesłania chrześcijańskiego, jakie zawierają się w kerygmacie apostołskim, dokonywało zasadniczego zwrotu w dotychczasowych badaniach nad literaturą religijną w ogólności i było zupełnie nowym elementem w refleksji nad liryką Mickiewicza. Warsztat analityczny i historycznoliteracki Maciejewskiego został tu wyzyskany w pełni.

Uczony pozostał wierny pierwszej dyrektywie metodologicznej wyniesionej ze szkoły Zgorzelskiego: analizowany utwór ma podstawowe znaczenie jako główny przedmiot obserwacji naukowej i to on jest w centrum dociekań badacza. Dla Maciejewskiego niezwykle ważne było zdynamizowane rozumienie kontekstu otaczającego utwór. Podążał tutaj śladami prof. Zgorzelskiego, który uważał, że trzeba zrozumieć rzeczywistość wokół tekstu, by móc orzekać o tym, co jest wewnętrznym światem utworu. Maciejewski w swoim programie ustalił dwie dyrektywy metodologiczne: 1. oddzielenie tego, „co tylko religijne,” od tego, co chrześcijańskie; 2. postępowanie interpretatora przeprowadzane ma być zgodnie z zasadami analizy historycznoliterackiej. Rozróżnienie religijności (rozumianej jako religijność naturalna) od wiary, jaka manifestuje się w chrześcijaństwie, wyprowadzone zostało z myśli teologicznej Kościoła pierwotnego i potwierdzonej przez Sobór Watykański II, zaś instrumentarium historycznoliterackie uaktywnia w tej interpretacji obszar literatury przedmiotu z wszystkimi konstatacjami odnoszącymi się do interpretowanego utworu (za pomocą przypisów i odwołań w tekście zasadniczym). „Oko kerygmatu”, którym spogląda Maciejewski na teksty Mickiewicza, zauważa wszystkie niuanse religijnej postawy podmiotu lirycznego: czy manife-

stują się one na mocy aktu wcielenia Słowa w ludzką rzeczywistość, unieważniając jej podział na *sacrum* i *profanum*, czy może sakralizują rzeczywistość podmiotu na sposób religijności naturalnej. Połączenie refleksji historyczno-literackiej z kerygmaticznym pogłębieniem odniesień religijnych w interpretowanych tekstach stało się zasadniczym elementem warsztatu badacza, punktem centralnym jego obserwacji analitycznych i interpretacyjnych. *Novum* tego podejścia analitycznego polega na umiejętności wydobywania z tekstu często ukrytych w jego symbolice i głębokiej strukturze wewnętrznej konsekwencji, jakie uwidoczniają się w „ontycznej” sytuacji podmiotu lirycznego i konstrukcji świata przedstawionego. To połączenie tworzy swoistą „hermeneutykę Maciejewskiego” wyjaśniającą całościową ontologię świata przedstawionego w badanych przez niego utworach.

W roku akademickim 1979/80 Marian Maciejewski objął po Czesławie Zgorzelskim kierownictwo Katedry. Od roku akademickiego 1980/81 zaczął prowadzić seminarium doktoranckie. Gdy w 1983 r. habilitację uzyskała kolejna osoba z grona uczniów Zgorzelskiego, Danuta Paluchowska (1935-2007), zatrudniona w Katedrze od 1960 r., badania nad romantyzmem w KUL znacznie się zintensyfikowały. Współpraca między obojgiem uczonych, umocniona więzami przyjaźni z czasów asystenckich, wydała szybko bardzo cenne owoce. Prowadzone przez nich seminaria magisterskie i doktoranckie kształtowały młode kadry. Uczniowie Maciejewskiego i Paluchowskiej stworzyli aktywną grupę badaczy młodszego pokolenia (kilkoro z nich jest już dzisiaj samodzielnymi pracownikami nauki: Bernadetta Kuczera-Chachulska w IBL i w UKSW, Małgorzata Łukaszuk-Piekara, Małgorzata Cwenk, Agata Seweryn, Dariusz Seweryn i Waclaw Pyczek w KUL, Agnieszka Czajkowska w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie). Okres ten Profesor w dużej mierze spożytkował na redagowanie pracy zwięźcającej jego zainteresowania gawędą. Książka „*Choć Radziwiłł, alem człowiek...*” *Gawęda romantyczna prozą* (Kraków 1985) to starannie przygotowana antologia, w której wstęp, przypisy i komentarze liczą ponad 200 stron. Jest ona jedną z najważniejszych pozycji „Biblioteki Romantycznej” Wydawnictwa Literackiego.

28 października 1988 r. Marian Maciejewski otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego (odpowiednik dzisiejszego tytułu profesora). Recenzentami jego dorobku naukowego byli profesorowie: Czesław Zgorzelski, Jarosław Maciejewski z UAM i Julian Maślanka z UJ. Stanowisko profesora w KUL otrzymał 1 października 1990. W tym czasie pracował nad książką prezentującą metodę kerygmaticznego badania literatury. Ważnym wyzwaniem stała się bowiem dla niego interpretacja, a właściwie reinterpretacja religijnej poezji roman-

tycznej oraz współczesnych do niej nawiązań. Najczęstszą formą jego wypowiedzi były dotąd interpretacje wybranych utworów, głównie lirycznych i epickich z okresu romantyzmu. Teraz zmierzać będzie do stworzenia nowych narzędzi metodologicznych, pozwalających analizować teksty literackie różnych epok w odniesieniu do istoty chrześcijaństwa. Książka „*ażeby ciało powróciło w słowo*”. *Próba kerygmaticznej interpretacji literatury* ukazała się 1991 r. w Redakcji Wydawnictw KUL. Większość tekstów była już wcześniej publikowana, ale teraz, zebrane w jednym tomie, odsłoniły nową syntetyczną jakość. Pisał Maciejewski nie tylko o Mickiewiczu i Słowackim; w książce zamieszczony został także słynny tekst poświęcony *Fatum* Cypriana Norwida. Wywód teoretyczny i programowy znajdował egzemplifikacje w postaci analiz wybranych tekstów. Pozycja ta stanowiła teoretyczną i analityczną zarazem manifestację wypracowanej przez Maciejewskiego metody naukowej, trwale już wpisanej w badawczą refleksję na temat *sacrum* w literaturze. W pierwszym rozdziale, zatytułowanym *Literatura w świetle kerygmatu*, Autor zaproponował pewien hermeneutyczny klucz do kerygmaticznego interpretowania literatury, zarysowując perspektywy zastosowania tej metody do różnych rodzajów i gatunków literackich, w tym także do dramatu, widział bowiem możliwość konfrontowania każdego tekstu z przesłaniem chrześcijańskim. Dzieło literackie ujawni – jak dowodził Maciejewski – „swoją status usytuowania się w Słowie Bożym, gdy «zmusi się je» do udzielenia odpowiedzi na pytania wypływające z kerygmatu apostołskiego”. Tak więc główne pytanie hermeneutyczne dotyczyłoby stopnia oddalenia czy bliskości dzieła literackiego względem odwiecznego Słowa, odchodzenia od Niego albo powrotu. Dotyczy to przede wszystkim kreowanej czy aktywizowanej przez tekst antropologii.

W 1992 r. Sekcja Filologii Polskiej wystosowała do Rektora KUL wniosek o zatrudnienie Maciejewskiego na stanowisku profesora zwyczajnego (opinię napisał Stefan Sawicki). Wniosek, poparty przez Radę Wydziału i przedstawiony na posiedzeniu Senatu Akademickiego KUL, został jednak w tajnym głosowaniu odrzucony przez Senat. Uzasadnienie odmowy zostało podkreślone faktem zaangażowania się Maciejewskiego w działalność ewangelizacyjną w ramach Drogi Neokatechumenalnej. W tych okolicznościach Profesor, biorąc pod uwagę swój pogarszający się stan zdrowia, skierował do rektora KUL Stanisława Wielgusa prośbę o zmianę dotychczasowych warunków zatrudnienia na 1/7 etatu – zależało mu na seminarium doktoranckim, w którym uczestniczyło siedmioro doktorantów. Prośba została spełniona i od roku 1992 do 1998 Maciejewski zatrudniony był na 1/7 etatu jako profesor nadzwyczajny

z corocznie przedłużanym angażem. Związane z zatrudnieniem problemy formalno-administracyjne zbiegły się z przypadającym 1 października 1998 r. jubileuszem trzydziestopięciolecia pracy Mariana Maciejewskiego w KUL. Był to równocześnie właściwy moment, by ponowić starania o powołanie go na stanowisko profesora zwyczajnego. Od roku akademickiego 1999/2000 Maciejewski został ponownie zatrudniony na pełnym etacie, tym razem już na stanowisku profesora zwyczajnego. Nominacja została mu uroczystie wręczona w dniu święta patronalnego KUL 29 maja 2000 r. W roku 2000, w związku z powołaniem przez środowiska naukowe Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, polonistyka KUL przygotowywała się do starań o przyznawany przez nią certyfikat jakości. Zmieniono nazwę Sekcja na Instytut i zredagowano raport samooceny jednostki. Wśród czynników decydujących o uzyskaniu przez Instytut akredytacji znalazły się między innymi wybitne osiągnięcia naukowe kadry, wśród której pozycja Maciejewskiego była wyjątkowo wysoka. To uznanie podzielał również rektor KUL, powołując Maciejewskiego, który w marcu 2002 r. osiągnął wiek emerytalny, na dalsze lata pracy w KUL na pełnym etacie. Ponadto, w roku 2005, po przejściu na emeryturę prof. Danuty Paluchowskiej, po raz kolejny Marian Maciejewski przejął kierownictwo Katedry Literatury Oświecenia i Romantyzmu. 31 marca 2007 r., w związku z osiągnięciem wieku siedemdziesięciu lat, Maciejewski złożył formalne pismo o rozwiązanie z nim umowy o pracę. Dyrektor IFP zwrócił się wówczas do Rektora KUL, ks. prof. Stanisława Wilka o ponowne zatrudnienie Maciejewskiego na etacie na rok akademicki 2007/08. Prośba ta została przyjęta. Władze KUL-u, chcąc upamiętnić zasługi Profesora dla Uniwersytetu i jego rangi naukowej wspólnie z programem TVP-info Lublin zrealizowały film wspomnieniowy, dokumentujący jego działalność. Kolejną formą uczczenia zasług Jubilata była przygotowana staraniem Instytutu Filologii Polskiej KUL księga pamiątkowa *Czterdzieści i cztery studia ofiarowane profesorowi Marianowi Maciejewskiemu* pod red. Dariusza Seweryna, Wojciecha Kaczmarka i Agaty Seweryn (Lublin 2008). Wśród współautorów tomu znaleźli się uczniowie i przyjaciele Maciejewskiego z kilkunastu ośrodków naukowych w Polsce.

Aktywność naukowa Mariana Maciejewskiego mimo poważnych dolegliwości (cukrzyca, choroba serca) nie ustawała. W 2011 r. opublikował książkę: *„Wrzucony do bytu otchłani”*. *Liryka lozańska i jej konteksty* (Lublin: Wydawnictwo KUL 2011). Zebrane w tomie cztery teksty Maciejewskiego poświęcone lirykom lozańskim wyznaczają szlak jego poszukiwań badawczych od początków jego kariery naukowej po jej finał. Pierwszy artykuł: *„Rozemnać*

myśl wód...” (*Glosy do liryki lozańskiej*) pochodzi z 1964 r., drugi: *Mickiewiczowskie „czucia wieczności”* (*Czas i przestrzeń w liryce lozańskiej*) z roku 1977, trzeci: *Przesłanie z „drugiego brzegu”*. *Mickiewicza liryka lat ostatnich* z 1991 r., a ostatni: *„Wrzucony do bytu otchłani”* z roku 2010. Studia Mariana Maciejewskiego zamieszczone w omawianym tomie są świadectwem najwyższych kompetencji badacza literatury, a także jego wierności wobec tekstu Mickiewicza, i to w dwojakim sensie. Po pierwsze – w ciągu dziesiątków lat pracy naukowej wciąż wracał on do liryków lozańskich, by je odczytywać po raz kolejny na nowo. Po drugie – w jego rozpoznaniach, determinowanych przez inspirujące impulsy płynące z różnych obszarów humanistyki i nie tylko, elementem weryfikującym w sposób ostateczny spostrzeżenia i opinie były zawsze same utwory Mickiewicza. Zaproponowane przez Autora cztery studia są świadectwem jego „bycia z tekstem” poety. Komponują się one w całość o charakterze monograficznym, pokazującą „rzecz lozańską” w różnych ujęciach. Marian Maciejewski odczytywał ostatnie wiersze Mickiewicza, odwołując się do myśli między innymi Schellinga, Mochnackiego czy Guittona; inspirowały go: tradycja badań literaturoznawczych, filozofia, teologia, w pewnym momencie także współczesna fizyka kwantowa, a nade wszystko rzeczywistość Biblii jako Słowo objawione, zwłaszcza wtedy, gdy stosował swoją kerygmatyczną metodę badań literackich. Rozważania Maciejewskiego o lirykach lozańskich wprowadzają nas w przestrzeń najistotniejszych spraw i problemów określających status i charakter romantycznej literatury oraz antropologii, a także tych wszystkich zagadnień, które dziedzictwo romantyczne wciąż generuje.

Twórcza aktywność Maciejewskiego dała o sobie znać podczas sesji zorganizowanej przez Katedrę Teorii i Antropologii Literatury KUL na temat metody kerygmatycznej (*Krytyka kerygmatyczna – doświadczenia, re-wizje, perspektywy* KUL 8 XI 2012). Profesor wysłuchał wszystkich referatów i bardzo skromnie wyznał, że zaproponowana przez niego metoda analityczna miała jedynie pomóc w rozpoznaniu religijnych odniesień w dziele literackim, a stała się propozycją badawczą szerszą, przekraczającą te założenia wstępne, wpiśniętą się w nurt badań o charakterze hermeneutycznym.

Marian Maciejewski zmarł 22 września 2013 r. w wyniku powikłań kardiologicznych i cukrzycowych w szpitalu przy ul. Jaczewskiego w Lublinie. Pogrzeb rozpoczęty Eucharystią w Archikatedrze Lubelskiej 1 października zgromadził tysiące uczestników. Profesora żegnała Rodzina, liczni przedstawiciele duchowieństwa z kraju i z zagranicy, nie tylko obrządku łacińskiego, ale także grekokatolicy (w koncelebrowanej Mszy świętej brało udział ponad

---

200 księży), byli również obecni alumni z seminariów duchownych w Polsce i na Ukrainie; żegnała Maciejewskiego wspólnota akademicka KUL z Władzami Uniwersytetu i Radą Wydziału Nauk Humanistycznych oraz przedstawiciele innych uczelni i instytucji naukowych, zwłaszcza poloniści, widząc w Nim wyjątkowej klasy uczonego. W tej ostatniej ziemskiej drodze towarzyszyli mu członkowie wspólnot neokatechumenalnych, dla których był współbratem i katechistą oraz duże grono przyjaciół i znajomych. Odszedł człowiek wielkiego formatu, pozostawiając nam swoje prace i piękny przykład życia.